

Ar. Gör. Yeşim Tükel Kılıç
İstanbul Üniversitesi
Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Çeviriden Çeviribilime

Yüzyılımızın Penceresinden Çeviribilimsel Gelişmelere Bir Bakış
F. Sâkine Eruz, Multilingual Yayınevi, İstanbul 2003

“Yazılı kaynaklara göre çeviri etkinliği, M.Ö. 4500 yılına kadar uzanmaktadır. Oysa yazının keşfine koşut bulunan bu kaynaklardan çok önce de sözlü çeviri etkinliğinin süregeldiği sanılmaktadır.” F. Sâkine Eruz, 2003 yılında Multilingual Yayınevi tarafından yayımlanan *Çeviriden Çeviribilime* başlıklı kitabında çeviriyi tarihsel olarak böyle konumlandırır ve “çeviri etkinliği”nin dünyanın en eski uğraşlarından biri olduğuna işaret eder, zira birbirine temas eden iki ayrı kültürün, dolayısıyla da dilin olduğu yerde, çeviri bir gereklilik olarak kendiliğinden ortaya çıkar. Bu açıdan çeviri, hem tarihinin insanlığın uzak geçmişine kadar uzanması hem de yaşam alanlarımıza –biz her zaman farkında olmasak da– türlü biçimlerde nüfuz etmesi bakımından çok yönlü bir olgudur. Ancak son yıllarda bu çok yönlü olgunun, sunu yazısında Turgay Kurultay’ın da belirttiği üzere, “kendiliğinden bir olgu” olmaktan çıkıp bir uzmanlık işi olmasını amaçlayan akademik çalışmalar dünyada olduğu gibi Türkiye’de de hız kazanmıştır. Kitabın *Yüzyılımızın Penceresinden Çeviribilimsel Gelişmelere Bir Bakış* altbaşlığının da işaret ettiği üzere yazar bu kitabında, geçmişten günümüze çevirinin çeviribilime doğru izlediği yolculuğu takip ederek, günümüzdeki gelişmeleri gözler önüne seriyor.

Akşit Göktürk’ün 1986’da yayımlanan *Çeviri: Dillerin Dili* kitabından bu yana Türkiye’de çeviri ve çeviribilimi anlatan bütünsel bir yapının eksikliğini duymasının onu, Türkiye’de çeviri ve çeviribilim alanındaki gelişmeleri anlatmaya ittiğini belirten yazar, çevirinin serüvenini izlemeye, iki altbaşlığı olan birinci bölümde önce çeviriyi tarihsel bir perspektifte ele alarak başlıyor. Doğu’da, Batı’da ve ayrıca Osmanlı’da çeviri etkinliğine dair tarihsel bilgiler verilerek çevirinin geçmişte üstlendiği roller değerlendiriliyor ve tarihsel ve

kültürel dönüşümlerde çevirinin önemli bir etkisinin olduğuna işaret ediliyor. Tarihte çeviri yaklaşımları, çevirmen kimliği ve çevrilen metin türleri ve bunların zaman içinde farklılaşmaları bir üst bakışla aktarılıyor. Bu tarihsel bilgilendirmenin ardından ikinci altbaşlıkta, hem dünyada hem de Türkiye’de çeviri ve çeviribilimin günümüzdeki konumu inceleniyor ve bu bağlamda da çağdaş çeviri kuramları, çevirmen kimliği ve piyasada çevirmenin konumu tanıtılıyor.

Dünyada ve Türkiye’de Akademik Çeviri Eğitimi başlıklı ikinci bölüm ise üç altbaşlıktan oluşuyor. Bu bölümde temel olarak, dört yıllık bir çeviri eğitimi nasıl şekillenmelidir, çeviri eğitiminin amacı nedir, öğrencilerin çeviri edinci edinmesi nasıl sağlanabilir, soruları tartışılıyor. 19. yy.’dan başlayarak Avrupa’daki çeviri eğitimi genel hatlarıyla incelendikten sonra, günümüzde akademik çeviri eğitiminin nasıl sürdürüldüğü anlatılıyor, böylelikle okura, dünyada hangi ülkede, hangi üniversitede hangi çeviri bölümleri olduğu bilgisini toplu halde bulma olanağı sağlanmış oluyor. Bunun ardından da Türkiye’de akademik çeviri eğitiminin bir tarihçesi veriliyor ve İstanbul Üniversitesi örneğinden yola çıkılarak bir “çeviri eğitimi taslak programı” tanıtılıyor. Ayrıca öğrenci profili veriliyor ve mezunların çalışma olanaklarını gösteren bir inceleme de yapılıyor.

Üçüncü bölüm ise çeviribilimsel etkinlikler ve çeviribilim kaynaklarına ayrılmış. Cumhuriyet dönemi ve altmışlı yılların yanı sıra, ağırlıklı olarak çeviribilimin hız kazandığı yetmişli yıllarda gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası kongreler, yapılan yayınlar gibi çeşitli çeviribilimsel etkinlikler ele alınıyor ve günümüz koşulları açısından büyük önem taşıyan Afette Rehber Çevirmenlik gibi çevirmenlikle ilgili diğer etkiliklere değiniliyor. Bu bölümde okura, her türlü çeviribilimsel etkinliğin bir panoraması sunuluyor ve kitap, bu etkinlikleri bir arada bulma olanağı sağladığı için önemli bir başvuru kaynağı haline geliyor.

Son olarak bir Genel Değerlendirme bölümü bulunuyor. Bu bölümde de diğer bölümlerde aktarılan tarihsel bilgilerin ve dünyada ve Türkiye’de çeviribilimsel çalışmalar hakkında anlatılanların ışığında Türkiye’deki çeviri etkinliği ve çeviribilimin gelecekteki konumu sorgulanıyor. Kitabın olabildiğince kapsamlı tutulmuş olan kaynakçası, akademik dünyada çeviribilim alanındaki yayınları gözler önüne seriyor. Ekler bölümünde ise kitabın veri tabanını oluşturan belgeler bulunuyor.

F. Sâkine Eruz'un da belirttiği gibi kitabın birincil hedef kitlesi akademisyenler olmakla birlikte, çeviri bölümü öğrenci adayları, lisans, yüksek lisans, doktora öğrencileri ya da çeviribilimsel gelişmelere ilgi duyanlar da bu çalışmadan yararlanabilir. Bu anlamda kitap, çeviriye ilgi duyan herkese sesleniyor. Çeviri ve çeviribilimi anlatan bütünsel bir yapının eksikliğini duyanlar için, çeviri etkinliğinin ve çeviribilimin uzandığı her alanı sorgulayıcı bir derleme biçiminde ortaya koyan bir referans kitap *Çeviriden Çeviribilime*.